

Nr 137.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1928 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av vissa av Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag till socialstyrelsen och dess verksamhet, riksförsäkringsanstalten och dess verksamhet m. m., pensionsstyrelsens verksamhet m. m. samt länsstyrelserna jämte i vissa av dessa frågor väckta motioner.

(3:e avd.)

1:o) Uti den till riksdagen den 4 januari 1928 avlåtna propositionen (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1928—1929 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, innefattande anslagen till socialdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 2 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över socialärenden nämnda dag) att

*Social-
styrelsen.*
[2.]

dels godkänna följande stat för socialstyrelsen, att tillämpas från och med budgetåret 1928—1929:

Stat.	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	285,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	5,000
Arvodena à 1,000 kronor till två fullmäktige	2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	25,400
<u>Summa kronor</u>	317,400

dels ock nedsätta det ordinarie förslagsanslaget till socialstyrelsen, nu 319,400 kronor, med 2,000 kronor till 317,400 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 7 och 8 i statsrådsprotokollet.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna sänkningen av anslaget är föranledd därav, att arvodena till envar av de båda socialfullmäktige, i enlighet med av 1927 års riksdag fattat beslut, nedsatts från 2,000 till 1,000 kronor. I övrigt har någon ändring i socialstyrelsens stat icke föreslagits.

Utskottet har i detta sammanhang till behandling förehåft en inom andra kammaren av herr O. Hagman väckt motion, nr 250, däri hemstälts, att

Bihang till riksdagens protokoll 1928. 6 saml. 65 häft. (Nr 137.)

riksdagen måtte besluta, att befattningarna inom socialstyrelsen som byrå-assistent för sjöfartsärenden och kontorsbiträde med bibehållande i nuvarande lönegrader uppföras på ordinarie stat.

I fråga om de skäl, motionären anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets
yttrande.

Vad först angår det motionsvis väckta yrkandet om uppförande å socialstyrelsens ordinarie stat av en byråassistentsbefattning för sjöfartsärenden och en kontorsbiträdesbefattning, får utskottet framhålla, att, enligt vad av statsrådsprotokollet framgår, i anledning av en därom av socialstyrelsen gjord framställning 1926 års besparingssakkunniga i utlåtande den 28 november 1927 anfört, att de sakkunniga i enlighet med givna direktiv inom närmaste tiden skulle till undersökning upptaga bland andra ämbetsverk även socialstyrelsen. Då denna undersökning jämväl syntes böra omfatta ifrågavarande tjänster, ansåge de sakkunniga sig icke kunna tillstyrka, att tjänsterna nu uppfördes å ordinarie stat. Med hänsyn härtill har departementschefen ock ansett frågan om tjänsternas förändring till ordinarie nu icke böra upptagas till prövning.

Vid angivna förhållande och under erinran om att Kungl. Maj:ts förslag angående uppförande å ordinarie stat av kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå av riksdagen avslagits, vilket förslag måste anses äga visst samband med det yrkande, som innefattas i motionen, får utskottet avstyrka motionärens framställning.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr Hagmans ovanberörda motion, II: 250,

a) godkänna följande stat för socialstyrelsen, att tillämpas från och med budgetåret 1928—1929:

Stat.	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag.....	285,000
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	5,000
Arvoden å 1,000 kronor till två fullmäktige	2,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. ...	25,400
	Summa kronor 317,400

samt

b) nedsätta det ordinarie förslagsanslaget till *socialstyrelsen*, nu 319,400 kronor, med 2,000 kronor till 317,400 kronor.

Social-
styrelsens
verksamhet.

2:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3) att till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 147,300 kronor.

[3.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 8—10 i åberopade statsrådsprotokollet.

I riksstaten för budgetåret 1927—1928 har det extra anslaget till socialstyrelsens verksamhet uppförts med 146,000 kronor. Av detta belopp avsågos sammanlagt 13,250 kronor till förstärkning av styrelsens personal på grund av styrelsens förutsedda ökade arbete med främlingskontrollen och till följd av den planerade utvidgningen av styrelsens bränslekontrollerande verksamhet.

Vad de avlöningskostnader beträffar, som skulle krävas för handläggning av ärenden rörande främlingskontrollen i enlighet med det av Kungl. Maj:t framlagda och av 1927 års riksdag sedermera i huvudsak bifallna förslaget till lag om utlännings rätt att här i riket vistas, må erinras om, att dessa kostnader beträffande budgetåret 1927—1928 ansågos kunna beräknas till 14,000 kronor. Då emellertid nämnda lag icke skulle träda i kraft förrän den 1 januari 1928, ansågs medelsbehovet för budgetåret 1927—1928 kunna minskas med 1,000 kronor och sålunda beräknas till allenast 13,000 kronor.

Vad härefter angår innebörden av det av 1927 års riksdag godkända förslaget om utvidgning av styrelsens bränslekontrollerande verksamhet må här framhållas, att kostnaderna för kontrollen i princip skulle bestridas genom avgifter, som enligt närmare angivna grunder skulle erläggas av de landsting, vilka under vissa förutsättningar förklarat sig vilja bliva delaktiga av kontrollen. Endast i den mån kostnaderna icke kunde täckas genom dessa avgifter, skulle ett direkt ekonomiskt bidrag lämnas av staten. Detta bidrag, som sålunda skulle bliva av supplerande natur, beräknades — med den anslutning från landstingen, som omedelbart kunde förväntas — i varje fall behöva utgå endast med högst 500 kronor för år räknat. Beträffande budgetåret 1927—1928 beräknades emellertid statens eventuella bidrag i angivna hänseende till högst 250 kronor. Anledningen härtill var den, att bränslekontrollverksamheten i dess utvidgade omfattning av visst skäl syntes böra igångsättas först från och med ingången av år 1928.

I sin framställning rörande storleken av anslaget till socialstyrelsens verksamhet för budgetåret 1928—1929 har styrelsen beträffande handläggningen inom styrelsen av ärenden rörande främlingskontrollen enligt den numera utfärdade lagen om utlännings rätt att här i riket vistas (nr 333 år 1927) framhållit, bland annat, att, då skälet för minskning med 1,000 kronor av det eljest för budgetåret 1927—1928 beräknade beloppet å 14,000 kronor till avlöningar till den för främlingskontrollens utövande erforderliga särskilda personalen ej föreläge beträffande budgetåret 1928—1929, de för ifrågakommande ändamål erforderliga medlen syntes böra för samma budgetår beräknas till sistnämnda belopp.

I fråga om statens förenämnda eventuella bidrag till kostnaderna för styrelsens bränslekontrollerande verksamhet rörande landstingsanläggningarna har styrelsen föreslagit, att detsamma för budgetåret 1928—1929 måtte beräknas till helt årsbelopp 500 kronor.

I anslutning till det anförda har socialstyrelsen föreslagit, att anslaget till socialstyrelsens verksamhet måtte för budgetåret 1928—1929 beräknas till 147,250 kronor eller, med någon avrundning uppåt, till 147,500 kronor.

Departementschefen har icke haft någon annan erinran att framställa mot socialstyrelsens beräkning, än att beloppet, 147,250 kronor, endast syntes böra avrundas till närmast högre hundratal.

Utskottets
yttrande.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka vad Kungl. Maj:t under förevärande punkt föreslagit och får alltså hemställa

att riksdagen må till *socialstyrelsens verksamhet* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra anslag av 147,300 kronor.

3:o Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14)

dels medgiva, att befattningen såsom generaldirektör och chef för riksförsäkringsanstalten må från och med den 1 juli 1928 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451; jfr 1925 nr 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, upptagas bland de i 5 § 1 mom. första stycket angivna befattningar, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid mot arvode, för år räknat, av 19,000 kronor;

dels godkänna följande stat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas från och med budgetåret 1928—1929:

Stat.	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	233,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	6,700
Arvode till en överläkare	5,000
	Summa kronor 245,200

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten, nu 243,200 kronor, med 2,000 kronor till 245,200 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 28—30 i åberopade statsrådsprotokollet.

Enligt Kungl. Maj:ts föreliggande förslag skulle, såsom nämnts, befattningen såsom generaldirektör och chef för riksförsäkringsanstalten tillsättas genom förordnande på viss tid mot arvode, för år räknat, av 19,000 kronor. För närvarande tillsättes sagda befattning genom fullmakt och är i avlöningshänseende hänförd till 3:e lönegraden, avdelning A, av vederbörande löneplan, med en lön av 17,040 kronor för år.

Till stöd för det nu framlagda förslaget har departementschefen anfört följande:

»Då ifrågavarande befattning vid förutvarande innehavarens inträde i pensionsåldern under hösten 1927 blev ledig, förordnade Kungl. Maj:t om befattningens uppehållande allenast för tiden till och med den 30 juni 1928. Avsikten med denna anordning var att bereda möjlighet att före ett beslut rörande befattningens återbesättande på längre tid underställa riksdagen frågan om en ändring beträffande formen för befattningens tillsättande. Starka skäl synas nämligen tala för att beträffande denna befattning vidtaga

sådan förändring, att densamma kommer att hänföras till de tjänster, som enligt 5 § 1 mom. av avlöningsreglementet tillsätts medelst förordnande på viss tid och vid vilka avlöningen utgår i form av arvode. Jag vill erinra, att berörda anordning gäller med avseende å chefsbefattningarna för flera ämbetsverk inom den allmänna civilförvaltningen, däribland för ett annat ämbetsverk med arbetsuppgifter inom socialförsäkringens område, nämligen socialstyrelsen. I vissa hänseenden står riks-försäkringsanstalten även ganska nära de affärsdrivande verken, i vilka denna anställningsform gäller som regel. Vad riks-försäkringsanstalten beträffar, synes mig, fränsett de skäl, som kunna hämtas ur sålunda angivna förhållanden, en särskild anledning att nu omlägga formen för chefsbefattningens tillsättande ligga däri, att frågan om den sociala olycksfallsförsäkringens omorganisation som bekant länge stått på dagordningen utan att dock ännu hava nått en lösning. I vilken riktning en dylik lösning än kan komma att gå, lär det vid prövningen av organisationsfrågan få anses såsom en fördel, att chefsbefattningen vid anstalten icke är tillsatt genom fullmakt.

Med hänsyn till vad nu anförts vill jag tillstyrka, att chefsbefattningen vid riks-försäkringsanstalten från och med den 1 juli 1928 upptages bland de nyss avsedda, i 5 § 1 mom. av avlöningsreglementet omförmälda befattningarna. Den mindre tryggade ställning, som frånvaron av fullmakt samt anställningen på viss tid medföra, har ansetts böra för de i berörda författningsrum avsedda generaldirektörerna föranleda en något högre avlöning än för övriga generaldirektörer. Nämda högre avlöning utgör 19,000 kronor för år. Därest den av mig nu förordade ändringen av formen för tillsättande av riks-försäkringsanstaltens chef kommer till stånd, torde givetvis samma arvode böra bestämmas för honom.

Vad angår tiden för förordnandet synes mig densamma lämpligen böra, i överensstämmelse med vad som i allmänhet gäller i fråga om övriga befattningar av enahanda art, fastställas till sex år.

Därest riksdagen bifaller det förslag, som jag såhunda tillstyrkt, kommer jag att längre fram upptaga frågan om den ändring i riks-försäkringsanstaltens instruktion, som härav betingas.

Ett bifall till vad jag förordat beträffande formen för generaldirektörsbefattningens tillsättande kommer i pensionshänseende att medföra, att å befattningens innehavare bliva tillämpliga de regler, som innehållas i 2 § av kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension. Särskilt beslut i detta hänseende erfordras icke.

Beträffande staten för riks-försäkringsanstalten bör ett bifall till vad jag tillstyrkt i fråga om ändrad anställningsform och därav föranledd höjning av avlöningen för anstaltens chef medföra sådan ändring, att anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän höjes i runt tal med 2,000 kronor till 233,500 kronor. I följd härav bör det ordinarie anslaget till anstalten höjas med samma belopp eller till 245,200 kronor.»

Utskottets
yttrande.

Vid prövning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att nu omlägga formen för tillsättningen av chefsbefattningen i riksförsäkringsanstalten och i samband därmed höja densamma i lönehänseende. På grund härav och med hänsyn till de konsekvenser, ett bifall till förslaget härutinnan skulle kunna komma att medföra, har utskottet ansett sig böra avstyrka detsamma. Med hänsyn till det svävande läge, vari olika socialförsäkringen berörande spörsmål befinna sig, har utskottet förutsatt, att den nu vakanta chefsbefattningen tills vidare icke besättes med ordinarie innehavare.

I enlighet med denna utskottets ståndpunkt bör ordinarie förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten upptagas med oförändrat belopp.

Utskottet hemställer alltså,

a) att Kungl. Maj:ts förslag om upptagande av befattningen såsom generaldirektör och chef för riksförsäkringsanstalten bland de i 5 § 1 mom. första stycket av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) angivna befattningar, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid mot arvode, för år räknat, av 19,000 kronor, icke må vinna riksdagens bifall; samt

b) att ordinarie förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten må upptagas med oförändrat belopp, 243,200 kronor.

Riksförsäkrings-
anstaltens
verksamhet.

4:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 15) att till riksförsäkringsanstaltens verksamhet för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 1,360,000 kronor.

[15.] Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 31—38 i statsrådsprotokollet.

För upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet har riksdagen, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, för budgetåret 1927—1928 beviljat, utöver det ordinarie anslaget, ett extra förslagsanslag av 1,325,000 kronor. Motsvarande anslag utgjorde för budgetåret 1924—1925 1,318,500 kronor, för budgetåret 1925—1926 1,346,500 kronor och för budgetåret 1926—1927 1,346,000 kronor.

Utöver det extra anslaget till upprätthållande av riksförsäkringsanstaltens verksamhet hava från och med budgetåret 1924—1925 enligt riksdagens medgivande av olycksfallsförsäkringsfondens medel utgått särskilda årliga belopp till gäldande av omkostnader för förvaltningen av anstaltens fonder. Berörda belopp utgjorde till en början 18,500 kronor för år men har från och med innevarande budgetår, i samband med en vid 1927 års riksdag beslutad ändring i grunderna för fondförvaltningen, nedsatts till 16,500 kronor.

För användningen av de för budgetåret 1927—1928 anvisade medlen till förevarande ändamål har Kungl. Maj:t genom brev den 9 juni 1927 fastställt följande stat (för jämförelse angivas inom parentes de belopp, som voro upptagna i staten för budgetåret 1926—1927):

	1927—1928	(1926—1927)
avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare, ersättningar till sakkunniga, personliga lönetillägg m. m., högst... kronor	850,000	(860,000)
hyra, kostnad för uppvärmning, belysning och städning, resekostnads- och traktamentsersättningar, rättegångskostnader, tryckningskostnader samt kostnader för prenumeration å tidningar och tidskrifter, inköp av böcker, anskaffande och underhåll av inventarier, för skrivmaterialier, telefoner och telegram, vakt-hållning nattetid inom ämbetsverkets lokaler, annonsering m. m., förslagsvis	» 209,500	(220,000)
kostnad för ortsombuden samt andra dylika kostnader, förslagsvis	» 265,000	(265,000)
kostnad för läkarundersökning och anskaffande av läkarbetyg, då sådant ej skall av arbetsgivare eller av annat anslag bekostas, samt andra dylika kostnader, förslagsvis	» 500	(1,000)
omkostnader för förvaltningen av riks försäkringsanstaltens fonder (däri inberäknat avlöning till en icke-ordinarie befattningshavare i 21 lönegraden, avdelning B, i löneplanen och ett extra ordinarie skrivbiträde ävensom arvoden och ersättning till särskilda ledamöter jämte suppleanter vid behandling inom anstalten av frågor rörande fondförvaltningen), förslagsvis	kronor 16,500	(18,500)
	<u>Summa kronor 1,341,500</u>	<u>(1,364,500)</u>

Genom beslut den 6 maj 1927 har Kungl. Maj:t tillika, i överensstämmelse med riksdagens förut antydda beslut beträffande ändring i grunderna för riks försäkringsanstaltens fondförvaltning, förordnat, att av anstaltens olycksfallsförsäkringsfonds medel skulle från och med budgetåret 1927—1928 efter ingången av juli månad för varje budgetår till anstalten utbetalas ett belopp av tills vidare 16,500 kronor såsom ersättning till statsverket för anstaltens bestyr med förvaltningen av nämnda fond; och skulle det åligga anstalten att hädanefter vid uppgörande av förslag till äskande av extra anslag för upprätthållande av anstaltens verksamhet taga i beräkning det sålunda utgående beloppet.

Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag innebär höjning *dels* av anslagsposten för avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. med 10,000 kronor *dels* av anslagsposten för hyra, kostnad för uppvärmning m. m. med likaledes 10,000 kronor *dels ock* av anslagsposten till kostnad för ortsombuden m. m. med 15,000 kronor.

Höjningarna äro, bland annat, föranledda av Kungl. Maj:ts i proposition nr 5 framlagda förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete. Detta förslag, som innebär upphävande av gällande särbestämmelser rörande karenstiden och införande av

obligatorisk försäkring av arbetare även för den första sjuktiden efter olycksfall, har numera av riksdagen bifallits.

Utskottets
yttrande.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot vad Kungl. Maj:t under förevarande punkt föreslagit och får alltså hemställa,

att riksdagen må till *riksförsäkringsanstaltens verksamhet* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 1,360,000 kronor.

Kostnader
enligt 19 och
37 §§ i lagen
om försäkring
för olycksfall
i arbete.

5:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 17) att höja det ordinarie förslagsanslaget till kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete, nu 125,000 kronor, med 115,000 kronor till 240,000 kronor.

[17.] Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 44—47 i åberopade statsrådsprotokollet.

Det under riksstatens femte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till bestridande av kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete avser *dels* medel, som skola av statsverket förskjutas i anledning av arbetsgivares försumlighet att på föreskrivet sätt erlægga honom påförda försäkringsavgifter (19 §), *dels ock* medel för statsverkets ersättande av den förlust, som uppkommer för riks-försäkringsanstalten därigenom att av anstalten i arbetsgivarens ställe utgivna sjukpenningar och läkarvårdskostnader på grund av arbetsgivarens obestånd icke kunnat utfås (37 §).

Sedan riks-försäkringsanstalten i enlighet med bestämmelserna i § 4 mom. 5 av förordningen den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riks-försäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete särskilt för varje län uppgjort förteckningar över de avgifter, vilka icke blivit i föreskriven ordning erlagda, samt överlämnat dessa förteckningar till vederbörande länsstyrelser, hava länsstyrelserna att från ifrågavarande anslag låta till riks-försäkringsanstalten utanordna avgifternas belopp samt verkställa indrivning av avgifterna i föreskriven ordning. Vid indrivningen inflytande belopp tillgodoföras sedermera samma anslag (kungörelse den 31 mars 1922, nr 132, § 2).

Ifrågavarande anslag beräknades för budgetåret 1923—1924 till 150,000 kronor men sänktes för budgetåret 1925—1926 till 100,000 kronor. I avseende å budgetterminen 1926—1927 lämnades anslaget orubbat men höjdes för budgetåret 1927—1928 till 125,000 kronor.

I en den 28 september 1927 dagtecknad promemoria har riks-försäkringsanstalten lämnat en del tabellariska uppgifter rörande bruttoutgifter och inkomster från anslaget i dess helhet i avseende å tiden 1 januari 1919—30 juni 1927 samt i anslutning härtill anfört följande.

Såsom av tabellen framginge, hade utgifterna för anslaget under budgetåret 1926—1927 stigit till 637,760 kronor, vilket innebure en avsevärd ökning mot närmast föregående budgetår. Inkomsterna för anslaget hade

även ökats, ehuru icke i samma grad som utgifterna. I procent av utgifterna hade inkomsterna under de senaste budgetåren avsevärt nedgått. De höga procentalen i detta hänseende under budgetåren 1923—1924 och 1924—1925 sammanhängde bland annat med de av anstalten från och med kalenderåren 1922 och 1923 med ledning av olycksfallsstatistikens resultat genomförda premiesänkningarna. De under nämnda båda budgetår indrivna premiebeloppen, vilka ingått som inkomst för anslaget, hade nämligen till betydande del varit beräknade efter de förut gällande högre premiesatserna, under det att de premiebelopp, som förskjutits från anslaget, varit beräknade efter lägre premiesatser. Även löneutvecklingen syntes hava verkat i samma riktning.

Från och med kalenderåren 1926 och 1927 hade anstalten emellertid, dels på grund av olycksfallsfrekvensens stegring, dels ock på grund av vidtagna lagändringar, sett sig nödsakad att genomföra icke obetydliga höjningar av premiesatserna, resulterande i ökning av premiebeloppen. Från och med år 1927 hade premiebeloppen ökats även av den anledning, att det i olycksfallsförsäkringslagen stadgade maximum för det avlöningsbelopp, efter vilket olycksfallsersättningen skall beräknas, höjts från 2,400 kronor till 3,000 kronor. De avlöningssummor, varpå premiebeloppen skulle uträknas, hade nämligen på grund därav blivit större än förut. De nu angivna omständigheterna hade haft till följd, att anslagets inkomster, räknade i procent av utgifterna, nedgått.

De senast anförda förhållandena kunde, om hänsyn toges till den ordning, i vilken försäkringsavgifterna för olika arbetsgivargrupper inflöte, väntas påverka även förhållandena under budgetåret 1928—1929 i samma riktning, som nyss angivits.

Huru förhållandena i övrigt komme att ställa sig för sistnämnda budgetår sammanhängde bland annat med i vilken omfattning försäkringar komme att överflyttas till eller från anstalten. Om emellertid det under budgetåret 1928—1929 förskjutna beloppet — efter en beräknad totalsumma av inflytande försäkrings- och tilläggsavgifter av omkring 8,900,000 kronor — antoges uppgå till cirka 700,000 kronor, skulle nettoutgiften, under förutsättning att anslagets inkomster under budgetåret uppskattades till omkring 65 % av detta belopp, kunna beräknas till omkring 250,000 kronor. Denna beräkning vore emellertid givetvis mycket osäker.

På grund av sålunda angivna omständigheter samt då lagstiftningen om borttagande av särbestämmelserna rörande den s. k. karenstiden inom den sociala olycksfallsförsäkringen beräknats komma att medföra en ökad belastning å nu förevarande anslag har departementschefen, som ansett den anslagshöjning, som från de i anstaltens utredning angivna utgångspunkterna kunde beräknas erforderlig, kunna begränsas till 100,000 kronor, funnit anslaget böra för nästkommande budgetår upptagas till 240,000 kronor.

Då den gjorda beräkningen av förevarande anslag icke föranlett erinran från utskottets sida, får utskottet alltså hemställa,

Utskottets
ytttrande.

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till *kostnader enligt 19 och 37 §§ i lagen om försäkring för olycksfall i arbete*, nu 125,000 kronor, med 115,000 kronor till 240,000 kronor.

Pensions-
styrelsens
verksamhet
m. m.

6:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 21) att till pensionsstyrelsens verksamhet m. m. för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 617,000 kronor.

[21.]

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 50—62 i åberopade statsrådsprotokollet.

I statsverkspropositionen till 1927 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte till pensionsstyrelsens verksamhet m. m. för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra förslagsanslag av 592,000 kronor.

Beloppets storlek hade därvid beräknats under iakttagande av att till styrelsen jämväl för budgetåret 1927—1928 komme att av pensionsförsäkringsfondens medel utbetalas det i fullmäktiges för fonden den 8 juni 1923 fastställda stat upptagna belopp av 50,000 kronor, som avser ersättning till statsverket för pensionsstyrelsens bestyr med fondens förvaltning.

Sammanlagt skulle sålunda under budgetåret 1927—1928 ett belopp å 642,000 kronor stå till förfogande för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m.

Detta belopp hade i statsverkspropositionen beräknats på följande sätt:

lönetillägg till generaldirektören	kronor	4,000
ersättning till sakkunniga hos styrelsen	»	5,000
avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m., förslagsvis	»	345,000
ersättning åt styrelsens ombud, förslagsvis	»	90,000
resekostnads- och traktamentsersättning åt nämnda ombud, förslagsvis	»	70,000
resekostnads- och traktamentsersättning åt styrelsen samt dess sakkunniga, högst	»	6,000
städning av styrelsens lokaler, värme och belysning m. m., förslagsvis	»	28,000
skrivmaterialier, telefon, böcker, bindning av kontorsböcker m. m., förslagsvis	»	26,000
tryckningskostnader, förslagsvis	»	45,000
inköp av inventarier, inklusive skriv- och räknemaskiner, förslagsvis	»	12,000
utgifter för fastigheterna samt diverse utgifter, förslagsvis ..	»	11,000
		<hr/>
	Summa kronor	642,000

Av de sålunda angivna posterna föreslås nu posten till avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare hos styrelsen m. m. höjd med 10,000 kronor eller från 345,000 kronor till 355,000 kronor. Denna höjning är föranledd av den automatiska kostnadsökningen på grund av personalens rätt till lönetillägg.

Under förevarande punkt har vidare till behandling upptagits av pensionsstyrelsen väckt fråga om anslag för upplysningsarbete bland pensionsnämnderna. I framställning i ämnet har pensionsstyrelsen framhållit, bland annat, att den ekonomiska tyngdpunkten inom pensionsförsäkringen låge i pensionskostnaderna. Besparingar i fråga om nämnda kostnader vore av mångdubbelt större betydelse än eventuella nedsättningar i förvaltningskost-

naderna. Medan pensionskostnaderna för budgetåret 1926—1927 uppgått till omkring 45 miljoner kronor, därav omkring 34 miljoner kronor utgjorde statsverkets andel, belöpte sig pensionsstyrelsens centrala administrationskostnader för samma tidrymd till knappt 1.4 miljoner kronor. Det syntes därför ur statsekonomiska synpunkter vara av allra största vikt, att en så effektiv kontroll som möjligt upprätthölls över pensionskostnaderna, och detta så mycket mer som pensioner, utgående utöver de gränser som lagen förutsatte, medförde en obehörig kostnadsökning icke blott för det år, då pensionerna beviljades, utan som regel även för en avsevärd tid framåt. Enbart genom granskning av ansökningshandlingarna inom pensionsstyrelsen kunde man härvidlag icke åstadkomma en mera effektiv kontroll, utan man måste i huvudsak bygga på de lokala pensionsmyndigheternas — ombudens och nämndernas — ansvar, plikt känsla och arbetsintresse.

Under sådana tider, då arbetslöshet och därmed förenade minskade försörjningsmöjligheter rådde, måste ombudens och nämndernas uppmärksamhet särskilt inriktas på att en så effektiv kontroll som möjligt upprätthölls över att personer, vilka rätteligen i stället borde understödjas antingen av enskilda eller av det allmänna genom fattigvård eller arbetslöshetsunderstöd, icke obehörigt förklarades för invalider och tillerkändes förmåner från pensionsförsäkringen.

Pensionsstyrelsen hade den 31 maj, den 4 juli samt den 8 och den 9 augusti 1927 med tillstyrkan av styrelsens sakkunniga beslutat att vidtaga vissa åtgärder för att åstadkomma ökad kontroll över pensionsärendenas behandling i nämnderna. Åtgärderna avsåge närmast ökat upplysningsarbete bland nämnderna beträffande deras uppgifter och ansvar samt ökad uppmärksamhet från pensionsstyrelsens sida beträffande nämndernas kvalifikationer och det sätt, på vilket de handhade sina arbetsuppgifter. Detta arbete komme, i den mån man vunne erfarenhet om de lämpligaste vägarna för detsamma, att undan för undan utvidgas.

Det syntes sannolikt, att de kostnader, som nedlades på detta arbete, komme att visa sig vara väl använda penningar och medföra mångdubbelt större besparingar i pensionskostnaderna. Det syntes vara svårt att i nuvarande läge kunna bilda sig en uppfattning om storleken av dessa kostnader, då de ju bleve beroende på omfattningen av de åtgärder, vilka visade sig erforderliga. Styrelsen hade emellertid ansett, att för desamma förslagsvis borde för nästa budgetår beräknas ett belopp av 30,000 kronor.

Beträffande de åsyftade åtgärderna från pensionsstyrelsens sida till åstadkommande av ökad kontroll över ombudens och pensionsnämndernas verksamhet och behandlingen av pensionsärenden hos de lokala pensionsmyndigheterna har chefen för pensionsstyrelsen framhållit bland annat följande.

Av flera orsaker hade realprövningen av pensionsärendena kommit att i vida större utsträckning än som ursprungligen avsetts förläggas till pensionsstyrelsen. Detta kunde emellertid icke anses innebära en för dessa arbetsuppgifter betryggande, lämplig och slutgiltig ordning, i det att pensionsstyrelsen även med en långt driven detaljgranskning av pensionsärendena saknade tillräckliga förutsättningar för att endast på grund av uppgifterna i

handlingarna och i samband därmed verkställda utredningar kunna utöva en mera effektiv kontroll över nämndernas beslut. Framför allt gällde detta beträffande frågan huruvida en sökande vore berättigad till pensionstillägg eller ej. Angelägenheten av att detta spörsmål i varje fall underkastades en omsorgsfull prövning framträdde särskilt vid nuvarande läge på arbetsmarknaden. Till bevakande av det allmännas intresse syntes man i första hand och i huvudsak vara hänvisad till ombudens och nämndernas kompetens, ansvarskänsla och personkänedom. Det syntes därför uppenbart, att pensionsstyrelsens arbete borde kraftigt inriktas på att med alla till buds stående medel söka främja och alltså vidga ombudens och nämndernas kvalifikationer och förutsättningar för deras uppgifter. Bland de åtgärder, som kunde vidtagas i sådant syfte, nämndes ett systematiskt och målmedvetet upplysningsarbete bland ombud och nämnder beträffande deras uppgifter och ansvar samt ett uppmärksamt följande av det sätt, på vilket de handlade sina arbetsuppgifter. Ombuden borde bibringas den uppfattningen, att de vore ovillkorligen ansvariga för den sakliga utredningen av de pensionsärenden, angående vilka de avgivit yttrande. Vid granskningsarbetet inom pensionsstyrelsen borde man skilja mellan de stora och de små frågorna. Huruvida den sökande vore pensionsberättigad eller ej vore i varje pensionsärende huvudfrågan, åt vilken stor uppmärksamhet borde ägnas.

Efter en redogörelse för av styrelsen beslutade kontrollåtgärder har av styrelsen anförts, bland annat, följande.

För fullföljande av de med dessa åtgärder avsedda syftena påginge inom styrelsen vissa utredningar angående ombudens och nämndernas kvalifikationer och angående relativa antalet pensionstagare inom de olika distrikten. Om dessa arbeten skulle bli av någon praktisk betydelse, måste de emellertid kompletteras med vissa yttre åtgärder. Så måste, då exempelvis styrelsens uppmärksamhet blivit fäst på att arbetet inom ett pensionsdistrikt måhända kunde giva anledning till anmärkningar, på ort och ställe undersökas såväl de allmänna förhållandena inom distriktet som det tillvägagångssätt, som av nämnden tillämpats vid behandlingen av pensionsärenden. I sistnämnda avseende syntes det ofta bli nödvändigt att genom personliga besök hos ett flertal pensionstagare söka vinna klarhet i frågan. Flera andra förhållanden syntes måhända böra uppmärksammas. Andra vägar för att söka åstadkomma ökad kontroll på detta område torde böra prövas. Med stöd av vad vid undersökningarna framkommit borde därefter pensionsnämndsordförandena lämnas erforderliga upplysningar, erinringar och instruktioner eller borde andra åtgärder vidtagas, då sådana syntes påkallade.

Att för dylika undersökningar använda tjänstemän inom pensionsstyrelsen låte sig icke göra annat än rent undantagsvis, detta dels med hänsyn till att brist rådde inom pensionsstyrelsen på personal, som skulle lämna sig för att utföra sådant arbete, och dels av kostnadshänsyn, då ju resekostnaderna i så fall i regel skulle bli allt för höga. Såväl av praktiska som ekonomiska skäl syntes det därför vara lämpligast att för verkställande av ifrågavarande undersökningar använda andra personer, med kännedom om det arbete, som ålåg pensionsnämnderna, och med närmare kontakt med de praktiska förhållandena i orterna. Pensionsstyrelsen hade tänkt sig att i första hand härför anlita dugliga ombud och pensionsnämndsordförande. I en del fall syntes det dock måhända komma att visa sig ändamålsenligt att anlita även andra personer.

Då undersökning av sålunda antydd art ansågs erforderlig, hade styrelsen sålunda tänkt sig att lämna i uppdrag åt viss person — ombud, pensionsnämndsordförande eller annan — att verkställa undersökningen mot en för

det speciella uppdraget avpassad skälig ersättning. Att, då ombud anlätades för dylika undersökningar, särskild ersättning måste utgå till denne för sådant arbete syntes ofrånkomligt och berättigat.

Vid prövning av pensionsstyrelsens nu berörda förslag har departementschefen uttalat, att han visserligen icke vore fullt övertygad om att den av pensionsstyrelsen för upplysning och kontroll föreslagna metoden vore den allra lämpligaste. Då emellertid departementschefen för närvarande icke hade något annat medel att föreslå men livligt insåge vikten av att man icke längre dröjde med åtgärders vidtagande, har departementschefen förordnat, att medel *försöksvis* ställdes till styrelsens förfogande för bedrivande under nästa budgetår av upplysnings- och kontrollverksamhet på det föreslagna sättet samt tillstyrkt, att den ifrågasatta nya anslagsposten bestämdes till högst 15,000 kronor. Departementschefen har anfört, att Kungl. Maj:t torde böra äga att utfärda bestämmelser rörande beloppets användande och att fastställa de grunder, efter vilka ersättning må utgå.

Beträffande övriga poster inom ovanintagna stat har någon förändring icke föreslagits.

Den extra staten för pensionsstyrelsens verksamhet m. m. föreslås alltså till ett sammanlagt belopp av 667,000 kronor, motsvarande slutsumman för den nuvarande staten, ökad med dels den avsedda höjningen med 10,000 kronor av posten till avlöningar och vikariatsersättningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. och dels det belopp å 15,000 kronor, vartill förberörda nya post skulle upptagas.

Då även för nästkommande budgetår ansetts böra från pensionsförsäkringsfonden utgå ett belopp av 50,000 kronor såsom ersättning för pensionsstyrelsens arbete med fondförvaltningen, har anslaget till pensionsstyrelsens verksamhet m. m. för nämnda budgetår upptagits till 617,000 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *O. Järte m. fl.* väckt motion, nr 229, däri hemställts, att riksdagen, med uttalande av önskemålet, att en allmän revision av pensionsförsäkringen snarast möjligt kommer till stånd, icke måtte bifalla Kungl. Maj:ts förslag att å den extra staten för pensionsstyrelsens verksamhet m. m. för budgetåret 1928—1929 uppföres en post till bestridande av kostnaderna för upplysningsarbete bland pensionsnämnderna till belopp av högst 15,000 kronor.

Motionen ifråga har, i vad densamma avser ett riksdagens uttalande av önskemålet, att en allmän revision av pensionsförsäkringen snarast möjligt kommer till stånd, behandlats av sammansatt stats- och andra lagutskott och riksdagen har numera fattat beslut beträffande denna del av motionen.

Till stöd för sitt förslag om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om uppförande av en anslagspost för bestridande av vissa kostnader för upplys-

ningsarbete bland pensionsnämnderna hava motionärerna anført i huvudsak följande:

»De vaga ordalag, genom vilka pensionsstyrelsen motiverat sitt anslagskrav, synas hava nödvändiggjort en närmare redogörelse beträffande de i skrivelsen åsyftade åtgärderna till åstadkommande av ökad kontroll över pensionsärendenas behandling av pensionsnämnderna. Denna redogörelse har styrelsens chef lämnat i en till departementschefen avgiven promemoria av den 21 oktober 1927.

Av denna framgår, att en av nämnda åtgärder utgjorts av föreskrifter, som meddelats rörande arbetet med granskning av pensionsärenden inom pensionsstyrelsen. Vid behandling av denna fråga i styrelsen hade verkets chef anført bland annat följande: Lagstiftarna syntes vid pensionsförsäkringens införande hava utgått från att pensionsstyrelsens behandling av pensionsärendena i huvudsak skulle avse en mera summarisk och formell granskning av desamma och att endast besvärsmål och pensionsärenden av mera tvistig natur skulle bli föremål för en mera ingående prövning inom styrelsen. En så långt som möjligt genomförd decentralisation vore den mest lämpliga och betryggande administrationsformen för eu verksamhet sådan som den allmänna pensionsförsäkringen. Realprövningen av pensionsärendena hade emellertid kommit att i vida större utsträckning än som ursprungligen avsetts förläggas till pensionsstyrelsen. Styrelsen saknade emellertid förutsättningar för att kunna utöva en mera effektiv kontroll över nämndernas beslut. Till bevakande av det allmännas intresse syntes man i första hand och i huvudsak vara hänvisad till ombudens och nämndernas kompetens, ansvarskänsla och personkänedom. Pensionsstyrelsens arbete borde därför kraftigt inriktas på att med alla till buds stående medel söka främja och alltjämt vidga ombudens och nämndernas kvalifikationer. Bland de åtgärder, som kunde vidtagas i sådant syfte, vore ett systematiskt och målmedvetet upplysningsarbete bland ombud och nämnder beträffande deras uppgifter och ansvar samt ett uppmärksamt följande av det sätt, på vilket de handhade sina arbetsuppgifter. Vid granskningsarbetet i pensionsstyrelsen borde man skilja mellan de stora och de små frågorna. Huruvida den sökande vore pensionsberättigad eller ej vore i varje pensionsärende huvudfrågan, åt vilken stor uppmärksamhet borde ägnas.

Såsom ovan nämnts hade ifrågavarande anslag å 30,000 kronor av pensionsstyrelsen begärts till bestridande av kostnader för *upplysningsarbete* bland pensionsnämnderna. Då pensionsstyrelsens chef i förutnämnda promemoria närmare skall motivera detta anslagsyrkande, visar det sig emellertid, att beloppet är avsett till kostnader för *efterkontroll* i pensionsdistrikt, där anledning till anmärkning mot nämndens arbete syntes förefinnas.

Beträffande ifrågavarande anslagspost har departementschefen utlåtitt sig på följande sätt:

»Vid behandlingen i det följande av frågan om anslag till statens kostnader för pensionstillägg och understöd torde jag få anledning att närmare ingå på redogörelse för den starka ökningen under de senaste åren av antalet nybe-

viljade pensionstillägg och understöd. Det ligger nära till hands att antaga, att denna ökning — som för statsverket, landstingen och primärkommunerna medför högst avsevärda kostnader — till viss del är beroende på brister beträffande prövningen av pensionsansökningen ute i orterna. Detta är i och för sig icke något att förvåna sig över med hänsyn till det starka tryck, vari pensionsnämnderna — särskilt under tider av depression på arbetsmarknaden — måste befinna sig i anledning av individernas krav på bistånd samtidigt med kommunernas intresse av att pensioner beviljas i så stor utsträckning som möjligt. Denna uppfattning om anledningen till kostnadsökningen torde också ligga till grund för pensionsstyrelsens nu behandlade framställning. Detta lär framgå av den nyss lämnade redogörelsen, och jag torde alltså icke behöva närmare ingå på de skäl, som även enligt min mening göra det *nödvändigt att försöka åstadkomma förbättrad lokal behandling av pensionsansökningarna. En genomgripande förändring därutinnan synes emellertid icke kunna vinnas, med mindre en omläggning sker beträffande hela den lokala organisationen. En sådan omläggning lär dock icke komma till stånd förrän i samband med en allmän revision av pensionsförsäkringen.* (Kurs. av motionärerna.) Vid sådant förhållande återstå för närvarande endast de vägar, som pensionsstyrelsen anvisat, nämligen upplysning och kontroll med ledning av de vid styrelsens behandling av pensionsansökningar vunna erfarenheterna rörande de skilda ombudens och nämndernas duglighet och praxis. Visserligen är jag icke fullt övertygad att den nu av pensionsstyrelsen för dylik upplysning och kontroll föreslagna metoden är den allra lämpligaste. Då jag emellertid för närvarande icke har något annat medel att föreslå men livligt inser vikten av att man icke längre dröjer med åtgärders vidtagande, vill jag förorda, att medel *försöksvis* ställas till styrelsens förfogande för bedrivande under nästa budgetår av upplysnings- och kontrollverksamhet på det föreslagna sättet. Då det hela alltså enligt min mening tillsvidare bör hava karaktären av en försöksanordning, lär anslagsbeloppet kunna sättas lägre än styrelsen föreslagit. Jag föreslår alltså, att den ifrågasatta nya anslagsposten bestämmes till högst 15,000 kronor. Kungl. Maj:t torde böra äga att utfärda bestämmelser rörande beloppets användande och att fastställa de grunder, efter vilka ersättning må utgå. Därvid torde det vara erforderligt att noga tillse, att medel från posten icke komma att tjäna till förstärkning av eljest utgående ombudsarvoden.— Vidare föreslår jag, att det måtte åläggas pensionsstyrelsen att, därest medel för ändamålet anses böra utgå även för budgetåret 1929—1930, vid äskande härav lämna en redogörelse för de åtgärder, styrelsen vidtagit i det med anslagsposten i fråga avsedda syftet.»

Av departementschefens uttalande framgår såväl att han till fullo inser det berättigade i kravet på en allmän revision av pensionsförsäkringen som ock ätt han icke finner sig alltför övertygad om nyttan av det utav honom tillstyrkta anslaget åt pensionsstyrelsen för upplysning och efterkontroll.

Den tvekan, åt vilken departementschefen i sistnämnda hänseende givit uttryck, synes oss särdeles välgrundad. Om behovet att åvägabringa den oförmälda effektiva kontrollen kan ingen tvekan råda. Huruvida den föreslagna metoden härför är den ur olika synpunkter ändamålsenligaste, är däremot en annan fråga. Det synes ligga vida närmare till hands att för sagda uppgift begagna sig av den kompetens, som efter femtonårigt sysslande med dessa spörsmål måste vara tillfinnandes inom pensionsstyrelsens egen talrika tjänstemannakår. Där borde man vunnit en ingående erfarenhet om det lokala organisationssystemets svaga punkter och fått en sådan inblick i vad härutinnan

brister, att en inspektion, utövad av ämbetsverkets egen personal, lär bli både mera verksam i kontrollavseende och dessutom gagnar för granskningsbyråernas tjänstemän. Det synes därför i hög grad sannolikt, att man inom ramen av den halva miljon kronor, vartill det extra anslaget för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet beräknats, skulle kunna utföra dessa kontrollresor. Ett nytt anslag för detta syfte är därför enligt vår mening obehövt. Att märka är vidare, att det nya anslag, som nu begäres för upplysningsverksamhet i pensionsnämnderna och som närmare motiverats med behovet av särskild kontroll av nämndernas arbete, av pensionsstyrelsen yrkats samma år som, vid utfärdandet av nya arbetsföreskrifter, uttalanden från verkets ledning gjorts om nyttan och nödvändigheten av minskad kontroll vid behandlingen inom styrelsen av pensionsärenden.»

Utskottets
yttrande.

Vid prövning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet icke haft något att erinra emot att de nu i extra anslaget för upprätthållande av pensionsstyrelsens verksamhet m. m. ingående anslagsposterna beräknas på sätt departementschefen föreslagit.

Vad däremot angår förslaget, i vad det avser uppförande av en ny post för bestridande av kostnaderna för upplysningsarbete bland pensionsnämnderna — beräknad till 15,000 kronor — har utskottet, som för visso inser nödvändigheten av, att en effektiv kontroll av pensionsärendenas behandling hos de lokala pensionsmyndigheterna, så långt möjligt är, åstadkommes och upprätthålles, dock ansett den av departementschefen föreslagna metoden härutinnan ur olika synpunkter icke vara att förorda. I likhet med motionärerna anser utskottet, att den för sagda uppgifts fullgörande största kompetensen torde vara tillfinnandes inom pensionsstyrelsens tjänstemannakår och att en inspektion, utövad av ämbetsverkets egen personal, bör bli i kontrollavseende verksam och även till gagn för tjänstemännen. Ett insläende på den väg, departementschefen förordat, kan i realiteten komma att innebära en utökning av den nuvarande tjänstepersonalen, vilket utskottet måste på det bestämdaste motsätta sig. På grund av denna utskottets ståndpunkt torde nu ifrågavarande anslag böra begränsas till 602,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med bifall till herr Järtes m. fl. ovanberörda motion, II: 229, till pensionsstyrelsens verksamhet m. m. för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 602,000 kronor.

7:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 22) att
dels till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen
om allmän pensionsförsäkring för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra för-
slagsanslag av 39,000,000 kronor;
dels ock medgiva, att av nämnda förslagsanslag må gäldas kostnaden för
statens bidrag till den jämlikt pensionsförsäkringslagen anordnade, på fri-
villiga avgifter grundade försäkringen.

Statens kost-
nad för pen-
sionstillägg
och understöd
enligt lagen
om allmän
pensions-
försäkring.

[22.]

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till sid. 62—80 i åberopade statsrådsprotokollet.

Enligt 10 § i lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 bestrides kostnaden för de jämlikt samma lag utgående pensionstilläggen till $\frac{3}{4}$ av staten och till $\frac{1}{4}$ av landstingen och kommunerna. Detsamma gäller i fråga om understöd, som utgå i enlighet med 33 § i nämnda lag.

Genom lag den 8 juni 1915 om övergångsbestämmelser i anledning av lagen den 30 juni 1913 inbegrepos i rätten till understöd enligt 33 § i sistnämnda lag vissa kategorier av personer, som på grund av vissa övergångsförhållanden ej innefattats under den ursprungliga lagen. Å andra sidan gjordes genom 1915 års lag den inskränkningen i pensionsrätten enligt lagen den 30 juni 1913, att beloppet av pensionstillägg, understöd och ökning därav jämväl för dem, som under åren 1919—1929 förvärvade sådan rätt, bestämdes till 90 i stället för 100 procent av i sistnämnda lag eljest stadgat belopp.

Kostnaderna för de i 1915 års lag avsedda befolkningsgruppernas införande i den allmänna pensionsförsäkringen beräknades motsvara ett kapitalvärde den 1 januari 1916 av 53,686,000 kronor. Dessa kostnader skulle enligt uppgjord plan (se riksdagens skrivelse nr 191 år 1915) täckas dels därigenom, att ur arbetarförsäkringsfonden för ifrågavarande ändamål disponerades ett belopp av 27,462,000 kronor, dels genom den besparing i kostnaderna för pensionstillägg och understöd, som uppkomme genom nyss omförmälda utsträckning av övergångstiden, dels slutligen genom ett årligt statsanslag under åren 1917—1950 av 548,000 kronor. Utjämningskostnaderna — som till en början skulle bli mycket höga för att sedan småningom sjunka — skulle åstadkommas på det sätt, att under den första delen av sistnämnda tid skulle ur pensionsförsäkringsfonden förskjutas de belopp, som utöver omförmälda årliga statsanslag erfordrades för kostnadernas täckande, varefter dessa förskott skulle under senare delen av samma tid återbetalas med de överskott, som samma statsanslag då skulle lämna (jfr prop. nr 139 år 1915, riksdagens skrivelse nr 191).

Sedermera hava emellertid vidtagits vissa ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring och lagen om övergångsbestämmelser, vilka ändringar medfört ökning av kostnaderna för pensionstillägg och understöd enligt båda de omförmälda lagarna.

Statens andel i nu ifrågavarande kostnader bestreds till ingången av budgetåret 1926—1927 från två anslag, nämligen dels ett extra förslagsanslag för pensionsförsäkringens genomförande, vilket huvudsakligen avsåg bidrag åt de personer, som jämlikt lagens ursprungliga lydelse varit berättigade till pensionstillägg eller understöd, dels ett extra anslag för understöd åt de personer, som genom lagen den 8 juni 1915 blivit delaktiga i den allmänna pensionsförsäkringen. De årliga anslagen av statsmedel för sistnämnda understöd hava beräknats enligt nyss avsedda plan, och de belopp, med vilka de faktiska kostnaderna överstigit anslagen, hava utbetalats ur

pensionförsäkringsfonden, även då dessa belopp voro större än vad som ursprungligen beräknats skola falla på fonden. För detta ändamål ställdes vid 1916 års ingång till disposition förenämnda belopp av 27,462,000 kronor ur arbetarförsäkringsfonden att i mån av behov jämte 4 procent ränta komma till användning. Ytterligare erforderligt belopp upplånades ur pensionsförsäkringsfonden mot fyra procent ränta att amorteras under åren 1929—1950.

Sedan från och med budgetåret 1926—1927 de båda anslagen sammanlagits till ett gemensamt anslag, blev följden, att de kostnader, som förut bestritts från det särskilda anslaget för kostnader enligt 1915 års lag, icke längre kunde särskilt angivas. Då det följaktligen icke vidare lät sig göra att såsom dittills bestämma det bidrag till de årliga kostnadernas täckande, som skulle förskjutas från pensionsförsäkringsfonden, till det belopp, varmed kostnaderna för genomförande av 1915 års lag översteg det för detta ändamål fixerade årliga beloppet av statsmedel, beslöt riksdagen i stället, att från fonden skulle för varje budgetår tillskjutas ett fixerat belopp. Enligt den ursprungligen uppgjorda planen skulle det erforderliga beloppet från fonden hava utgjort för budgetåret 1926—1927 omkring 775,000 kronor och för budgetåret 1927—1928 omkring 270,000 kronor. Då emellertid erfarenheten utvisat, att de sålunda gjorda beräkningarna varit för låga, bestämdes bidraget från fonden till det belopp, varmed detsamma sannolikt skulle hava utgått, därest sammanslagning av de båda anslagen icke ägt rum, eller för budgetåret 1926—1927 till 1,100,000 samt för innevarande budgetår till 550,000 kronor.

Anslag av statsmedel för ändamålet för innevarande budgetår hade därutöver av pensionsstyrelsen äskats med 36,400,000 kronor, varav 500,000 kronor beräknades för styrelsens s. k. sjukvårdande uppgifter, d. v. s. för åtgärder till förebyggande eller hävande av invaliditet. Kungl. Maj:t och riksdagen nedsatte emellertid anslaget av statsmedel till 34,800,000 kronor, därav 100,000 kronor till sjukvårdande uppgifter.

I skrivelse den 9 augusti 1927 har pensionsstyrelsen gjort framställning rörande anslag för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår. Det erforderliga anslaget har av styrelsen beräknats till icke mindre än 39,600,000 kronor, däri inräknat en summa av 100,000 kronor, som skulle ställas till styrelsens förfogande för den sjukvårdande verksamheten. I enlighet med nyss återgivna grunder för täckande av merkostnaderna för tillämpningen av 1915 års lag har pensionsstyrelsen för detta budgetår räknat med att å ena sidan icke något bidrag skulle utgå från pensionsförsäkringsfonden men att å andra sidan icke heller amorteringen av skulden till samma fond skulle påbörjas.

Vid prövning av pensionsstyrelsens framställning har departementschefen till en början framhållit, att styrelsens hemställa denna gång, i motsats mot hittills, ginge utöver det vid pensionsförsäkringens beslutande och vid dess utvidgning år 1921 beräknade kostnadsbeloppet. Medan kostnaderna för nämnda tid enligt de ursprungliga beräkningarna skulle uppgå till 37,8

miljoner kronor, utgjorde, såsom anförts, pensionsstyrelsens anslagsäskande 39,6 miljoner, därav 39,5 miljoner avsåges för täckande av statens andel i kostnaderna för pensionstillägg och understöd och 100,000 kronor till åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. Som den närmast liggande orsaken till att de ursprungligen gjorda beräkningarna sålunda måst frångås hade pensionsstyrelsen åberopat den mycket kraftiga ökningen i antalet nybeviljade pensionstillägg och understöd — under innevarande budgetår beräknades detta antal uppgå till icke mindre än 39,000; till jämförelse kunde erinras, att man år 1921 räknade med en årlig genomsnittssiffra i detta hänseende av 26,000.

Efter att vidare hava framhållit, bland annat, att en mindre strikt lagtillämpning från vissa pensionsnämnders sida syntes kunna hava bidragit till den starka ökningen av pensionstilläggs antal samt att pensionsstyrelsen vid sitt anslagsäskande icke beräknat någon utgiftsminskning på grund av den år 1927 beslutade inskränkningen i den tid, för vilken pension må utgå retroaktivt, har departementschefen uttalat, att en del jämkningar syntes kunna göras i pensionsstyrelsens anslagsberäkningar. Departementschefen har förordat en nedsättning med 600,000 kronor samt för nästa budgetår tillstyrkt ett anslagsbelopp av (39,600,000 — 600,000) 39,000,000 kronor, varav 100,000 kronor skulle avses för åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

Slutligen har departementschefen framhållit, att statens hela kostnad för pensionsförsäkringen nästa budgetår bör bestridas från anslag å riksstaten och att alltså, i motsats till vad hittills varit fallet, bidrag till kostnaderna icke vidare skall lämnas i form av förskott från pensionsförsäkringsfonden.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *H. Bäcklund* m. fl. väckt motion, nr 372, däri hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett förslagsanslag å 11 miljoner kronor för budgetåret 1928—1929 för beredande av ökade pensionstillägg och understöd från allmänna pensionsförsäkringen.

I fråga om de skäl, motionärerna anført till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionen nr 371 i nämnda kammare.

Vad först angår det motionsvis väckta yrkandet, får utskottet erinra, att motionärerna i motionen II: 371 hemställt, bland annat, att riksdagen måtte besluta, att de pensionstillägg och understöd, som jämlikt lagen om allmän pensionsförsäkring den 30 juni 1913 och följdlagar för närvarande kunna utgå med högst 150 och 140 kronor för året, må från och med den 1 juli 1928 utgå enligt § 6 i nämnda lag angående pensionstillägg och alltså utgöra för år räknat för man 225 och för kvinna 210 kronor med avdrag av sex tiondedelar av det belopp, varmed pensionstagarens årsinkomst må överstiga 50 kronor. Beträffande denna motion, som behandlats av sammansatt stats- och andra lagutskott, har riksdagen numera fattat beslut. I sitt utlåtande nr 3 hemställde sammansatta utskottet, att motionen i vad

Utskottets
yttrande.

den icke kunde anses besvarad genom utskottets hemställan om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning rörande revision av lagen om allmän pensionsförsäkring icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottets hemställan bifölls av riksdagen. Såsom följd härav torde motionärernas i motionen II: 372 framlagda förslag icke kunna till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Då Kungl. Maj:ts förevarande framställning icke givit utskottet anledning till erinran, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må,

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr H. Bäcklunds m. fl. ovanberörda motion II: 372, till *statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 39,000,000 kronor; samt

b) medgiva, att av nämnda förslagsanslag må gäldas kostnaden för statens bidrag till den jämlikt pensionsförsäkringslagen anordnade, på frivilliga avgifter grundade försäkringen.

Åtgärder till
förebyggande
och hävande
av invaliditet.

[23.]

8:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 23) att av det förslagsanslag, som kan komma att för budgetåret 1928—1929 beviljas till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, må för åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under samma budgetår disponeras ett belopp av högst 100,000 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 80—86 i statsrådsprotokollet.

För budgetåren 1923—1928 har riksdagen medgivit, att av förslagsanslaget till pensionsförsäkringens genomförande respektive förslagsanslaget till bestridande av statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring finge för nu ifrågavarande ändamål disponeras ett belopp av för ett vart av budgetåren högst 100,000 kronor.

Utskottets
yttrande.

Utskottet har i likhet med departementschefen funnit, att någon avvikelse icke heller i år bör ske från den beträffande statens understödande av ifrågavarande verksamhet under de senare åren intagna ståndpunkten. Även enligt utskottets mening bör alltså för budgetåret 1928—1929 få av anslaget till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring utgå ett till högst 100,000 kronor begränsat belopp till åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

Utskottet får sålunda hemställa,

att riksdagen må medgiva, att av det förslagsanslag, som för budgetåret 1928—1929 beviljas till statens kostnad för pensionstillägg och understöd enligt lagen om allmän pensionsförsäkring, må för *åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet*

jämlikt de föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas, av pensionsstyrelsen under samma budgetår disponeras ett belopp av högst 100,000 kronor.

9:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 24) att till ersättning till postverket för pensionsutbetalningar för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 235,000 kronor.

Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar.

Utredningen återfinnes å sid. 86 och 87 i statsrådsprotokollet.

[24.]

För ifrågavarande ändamål har 1927 års riksdag för budgetåret 1927—1928 anvisat ett extra förslagsanslag av 215,000 kronor.

Den nu föreslagna förhöjningen är föranledd av väntad ökad belastning å anslaget ifråga.

Utskottet har icke haft något att erinra mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag och får alltså hemställa,

Utskottets yttrande.

att riksdagen må till *ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 235,000 kronor.

10:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 25) att till postverkets kostnader för tryckning och expediering av pensionskvitton för femårsperioden 1929—1933 för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor.

Postverkets kostnader för tryckning och expediering av pensionskvitton för femårsperioden 1929—1933.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 87—89 i statsrådsprotokollet.

[25.]

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1921 års riksdag till täckande av kostnaderna för tryckning och expediering av pensionskvitton för treårsperioden 1921—1923 på extra stat för år 1922 ett förslagsanslag, högst, av 175,000 kronor. 1924 års riksdag har till bestridande av kostnaderna i avseende å dylika kvitton för femårsperioden 1924—1928 beviljat ett extra förslagsanslag av 85,000 kronor för budgetåret 1924—1925.

Det nu begärda anslaget överstiger sålunda det för budgetåret 1924—1925 anvisade med 15,000 kronor. Anledningen härtill är, att såväl antalet pensionstagare överhuvud som ock antalet av pensionstagare, vilka uppbära pension månadsvis, under de senaste åren ökats.

Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottets yttrande.

att riksdagen må till *postverkets kostnader för tryckning och expediering av pensionskvitton för femårsperioden 1929—1933* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor.

*Ersättning
till häradsskrivarna för
pensionsförteckningar.*

[26.]

11:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 26) att i avbidan på den proposition, som kunde komma att avlätas i ämnet, till ersättning till häradsskrivare för pensionsförteckningar m. m. för budgetåret 1928—1929 beräkna ett extra förslagsanslag av 66,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avläten, den 24 februari 1928 dagteknad proposition, nr 106, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden samma dag föreslagit riksdagen att under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, till ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 50,000 kronor.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

För beredande av ersättning till häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av lagen om allmän pensionsförsäkring omförmälda förteckningar hava förslagsanslag av riksdagen beviljats från och med år 1914. I riksstaten för innevarande budgetår är anslaget upptaget med 50,000 kronor.

Av statsrådsprotokollet framgår, att förslag förelegat från pensionsstyrelsen rörande vissa ändringar i ordningen för uppbörd och indrivning av pensionsavgifter. Bland de sålunda framlagda förslagen, vilka avsåge att åstadkomma förbättrad kontroll samtidigt som förenkling i pensionsstyrelsens arbete, inginge, att det skulle åläggas prästerskapet att tillställa pensionsstyrelsen förteckningar över in- och utflyttade personer. För berörda arbete skulle utgå ersättning enligt vissa föreslagna grunder, vilken ersättning sammanlagt beräknats komma att uppgå till 16,000 kronor årligen.

Över pensionsstyrelsens förslag hava yttranden inhämtats från länsstyrelserna, varjämte domkapitlen anbefallts att avgiva yttranden över framställningen i vad den avsåge åläggande för präst, som i församling ansvarade för kyrkoköckernas förande, att avlämna vissa uppgifter.

Med anledning av en del anmärkningar, som framkommit i de avgivna yttrandena, har frågan om påföring, uppbörd och redovisning av pensionsavgifter ansetts böra i sin helhet upptagas till förnyat överbäggande och Kungl. Maj:ts förevarande förslag innebär till följd härav, att anslaget till ersättning åt häradsskrivarna för upprättande av de i 14 § av pensionsförsäkringslagen avsedda förteckningarna måtte upptagas med samma belopp, som för innevarande budgetår anvisats.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, under femte huvudtiteln, avdelningen sociala verk och inrättningar, till *ersättning till häradsskrivarna för pensionsförteckningar* för budgetåret 1928—1929 anvisa ett extra förslagsanslag av 50,000 kronor.

12:o) Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 82)

dels godkänna det av departementschefen förordade förslaget till ordinarie avlöningsstat för befattningshavare vid länsstyrelserna, att tillämpas från och med budgetåret 1928—1929;

dels ock höja det ordinarie förslagsanslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna, nu 3,951,200 kronor, med 106,700 kronor till 4,057,900 kronor.

Utredningen i ämnet återfinnes å sid. 324—334 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie förslagsanslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna är i gällande riksstat uppfört med 3,951,200 kronor. Härav motsvarar ett belopp av 3,936,300 kronor slutsumman av den för befattningshavare vid länsstyrelserna från och med budgetåret 1927—1928 gällande ordinarie avlöningsstaten. Återstoden eller 14,900 kronor motsvarar slutsumman av den övergångsstat för befattningshavare vid länsstyrelserna, som fastställts att gälla likaledes från och med budgetåret 1927—1928. Sistnämnda belopp, avseende avlöningar vid fyra ännu befintliga lanträntmästartjänster, blev vid 1927 års riksdag, i samband med uteslutande ur riksstaten av det tidigare uppförda anslaget till övergångsstat för landsstaten, utbrutet från detta anslag och inräknat i anslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna.

Den av riksdagen godkända ordinarie avlöningsstaten för befattningshavare vid länsstyrelserna, vilken av Kungl. Maj:t fastställts genom brev den 6 maj 1927, är av följande utseende:

Ordinarie avlöningsstat.

	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	2,652,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	50,000
Avlöningsförstärkning till landssekreterare och landskamrerare, <i>förslagsanslag</i>	124,000
Personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare, <i>förslagsanslag</i>	202,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	899,300
Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.	9,000

Summa kronor 3,936,300.

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag hava ändringar ifrågasatts i avseende å anslagsposterna till *personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare*, till *avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.* samt till *sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.*

Anslagsposten till *personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare* har sålunda befunnits kunna nedsättas avsevärt för nästkommande budgetår eller från 202,000 kronor till 77,000 kronor. Anledningen härtill är, på sätt framgår av statsrådsprotokollet (sid. 326), huvudsakligen att söka dels i den omständigheten, att vissa vid löneregleringen i tjänst varande befattningshavare, vilka uppburit lönetillägg, därefter avgått och efterträtts av befattningshavare, som icke äga rätt att uppbära personliga lönetillägg, dels ock däri, att före ingången av budgetåret 1928—1929 ytterligare ett antal

till lönetillägg berättigade befattningshavare väntas komma att avgå ur tjänst. Härtill kommer, att — medan anslagsposten år 1925 tillmättes under förutsättning att samtliga ifrågavarande befattningshavare skulle komma i åtnjutande av lönetillägg med maximibelopp — enligt vad införskaffade uppgifter från länsstyrelserna givit vid handen vissa befattningshavare icke alls eller endast med reducerat belopp varit berättigade till lönetillägg, varjämte i många fall lönetillägg minskats till följd av vederbörandes uppflyttning i löneklass.

I samband med framläggande av förslag angående användningen av den inom länsstyrelsernas ordinarie avlöningsstat upptagna anslagsposten till *avlönningar åt icke-ordinarie befattningshavare m. m.* för budgetåret 1927—1928 ifrågasatte statskontoret i skrivelse den 31 maj 1927 en omläggning av sättet för bestridande av länsstyrelsernas kostnader för avlönande av icke-ordinarie personal.

Ämbetsverket framhöll därvid, bland annat, att det för erhållande av bättre ordning och reda vid bedömandet av länsstyrelsernas medelsbehov för detta ändamål syntes riktigast, att samtliga de belopp, som ansåges böra ställas till vederbörande länsstyrelses förfogande för ändamålet, för framtiden upptoges å ett och samma anslag. Statskontoret ansåge därvid lämpligast, att anslagsposten till icke-ordinarie befattningshavare å ordinarie avlöningsanslaget för befattningshavare vid länsstyrelserna från och med budgetåret 1928—1929 beräknades på sådant sätt, att i densamma kunde inrymmas hela medelsbehovet för avlönande av vid länsstyrelserna anställd icke-ordinarie personal. Därest så skedde, kunde detta medelsbehov i ett sammanhang bedömas och mera enhetligt regleras. För vinnande av detta syfte borde emellertid en närmare undersökning ske i fråga om hela den personal, som vid länsstyrelserna vore erforderlig. Material till denna undersökning syntes böra lämnas av länsstyrelserna i samband med avgivande av förslag till beräkning av medelsbehovet å länsstyrelsernas ordinarie avlöningsanslag för budgetåret 1928—1929. Statskontoret hemställde därför bland annat, att Kungl. Maj:t måtte anbefalla länsstyrelserna att vid avgivande av förslag rörande ifrågavarande anslag för nämnda budgetår beräkna medel under anslagsposten till icke-ordinarie personal för vederbörande länsstyrelse med hänsyn tagen till vad statskontoret i ämnet anfört.

I anslutning till vad statskontoret sålunda anfört och hemställt beslöt Kungl. Maj:t, i samband med utfärdande genom cirkulär den 27 juni 1927 av bestämmelser rörande de särskilda länsstyrelsernas delaktighet i den uti den ordinarie avlöningsstaten för befattningshavare vid länsstyrelserna uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., anbefalla statskontoret att efter länsstyrelsernas hörande till Kungl. Maj:t inkomma med förslag beträffande medelsbehovet för budgetåret 1928—1929 å förevarande anslagspost under det ordinarie förslagsanslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna. Samtidigt föreskrevs, bland annat, att statskontoret vid infordrande av yttranden från länsstyrelserna i detta hänseende hade att anmoda dem att dels beräkna medel under

ifrågavarande anslagspost så, att i densamma inrymdes *hela* medelsbehovet för avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare, dels ock inkomma med fullständig och specificerad uppgift om medelsanvändningen under budgetåret 1926—1927 såväl å till länsstyrelsernas förfogande ställda medel under berörda anslagspost som å den under anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. anvisade anslagsposten till renskrivning och tillfälliga arbetsbiträden.

I skrivelse den 24 augusti 1927 har statskontoret med överlämnande av från länsstyrelserna infordrade uppgifter, framlagt beräkningar rörande storleken av de medel, som för budgetåret 1928—1929 borde beräknas för avlöning av icke-ordinarie personal hos länsstyrelserna.

Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. skulle enligt statskontorets förslag för budgetåret 1928—1929 beräknas på följande sätt:

Grundavlönings- till icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna	kronor	1,047,000
Avlöningsförhöjningar till viss extra ordinarie personal m. m.	»	50,000
Till Kungl. Maj:ts disposition	»	33 000
		Summa kronor 1,130,000.

Ifrågavarande anslagspost i dess helhet borde, framhåller statskontoret, liksom hittills upptagas såsom förslagsanslag.

Det ordinarie förslagsanslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna skulle vid bifall till statskontorets förslag höjas med (1,130,000 — 899,300) 230,700 kronor.

Departementschefen har i frågan i huvudsak anfört följande.

»Det av statskontoret framlagda förslaget beträffande sättet för tillgodoseende av anslagsbehovet för avlöning av icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna innebär, att för detta ändamål erforderliga medel hädanefter skulle i sin helhet beräknas inom anslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna i stället för att, såsom hittills varit fallet, uppdelas på nämnda anslag och femte huvudtitelns allmänna expensanslag. Då detta förslag synes mig grundat på en budgettekniskt riktig princip, vill jag ansluta mig till detsamma. Från och med ingången av budgetåret 1928—1929 synes mig alltså expensanslaget icke böra få komma till användning för avlöning av icke-ordinarie personal vid länsstyrelserna.

Det belopp, som i enlighet med sålunda angiven grundsats bör i länsstyrelsernas ordinarie avlöningsstat beräknas för icke-ordinarie befattningshavare, har av statskontoret med ledning av länsstyrelsernas äskanden uppskattats till 1,130,000 kronor, varav 1,047,000 kronor beräknas böra ställas till länsstyrelsernas förfogande för grundavlönningar, 50,000 kronor avsetts för avlöningsförhöjningar för därtill berättigad personal samt återstoden eller 33,000 kronor ansetts böra reserveras till Kungl. Maj:ts disposition för mötande av eventuella behov av anslagsförstärkningar under löpande budgetår. Såsom av den föregående redogörelsen framgår, är den sålunda beräknade summan åtskilligt större än det belopp, som för ändamålet faktiskt tagits i anspråk under det senast förflutna budgetåret.

Jag delar också statskontorets uppfattning, att det av ämbetsverket beräknade årsbeloppet för ifrågavarande anslagspost måste anses tillmätt på sådant sätt, att det, såvitt icke särskilda omständigheter uppkomma, med försiktig förvaltning kan beräknas motsvara medelsbehovet under de närmaste åren. Då jag finner det önskvärt, att ifrågavarande anslagspost såsom ingående i en ordinarie stat icke behöver gång efter annan omräknas utan må kunna för den närmaste framtiden bibehållas oförändrad, anser jag mig böra i huvudsak biträda statskontorets förslag beträffande uppskattning av anslagspostens totalbelopp; dock synes mig en mindre jämkning nedåt av det utav statskontoret beräknade beloppet kunna äga rum, förslagsvis till 1,125,000 kronor. Vad angår den närmare fördelningen av detta belopp, ankommer densamma givetvis på Kungl. Maj:t i samband med anvisande från anslagsposten av medel till de särskilda länsstyrelserna. Jag finner dock, såvitt nu kan bedömas, önskvärt, att i samband med den förordade omläggningen ett något större belopp än vad statskontoret beräknat, förslagsvis 40,000 kronor, reserveras till Kungl. Maj:ts disposition.

I enlighet med vad jag sålunda anfört tillstyrker jag, att ifrågavarande anslagspost — vilken givetvis allt fortfarande bör äga karaktär av förslagsanslag — upptages med 1,125,000 kronor, vilket innebär en höjning av densamma med 225,700 kronor.

Vad slutligen angår anslagsposten till *sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.*, har denna post, nu 9,000 kronor, föreslagits att höjas till 15,000 kronor. Departementschefen har till stöd för ökningen framhållit, att inom länsstyrelsernas verksamhetsområden utan tvivel funnes en mångfald frågor, vid vilkas utredning särskild sakkunskap kunde vara behövlig och beträffande vilka anlitaandet av dylik sakkunskap ofta för en jämförelsevis ringa kostnad för statsverket torde kunna bidra till ernående av en tillfredsställande och för det allmänna gagnande lösning. De belopp, som för närvarande stode till de särskilda länsstyrelsernas förfogande för ändamålet, vore emellertid för små för att alltid kunna motsvara sitt syfte, och anslagsposten vore nu så disponerad, att möjlighet icke längre föreläge för Kungl. Maj:t att vid behov medgiva erforderlig förstärkning.

Ordinarie avlöningsstaten för befattningshavare vid länsstyrelserna skulle alltså enligt Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1928—1929 erhålla följande utseende.

Ordinarie avlöningsstat.

	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsanslag</i>	2,652,000
Vikariatsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	50,000
Avlöningsförstärkning till landssekreterare och landskamrerare, <i>förslagsanslag</i>	124,000
Personligt lönetillägg till landssekreterare och landskamrerare, <i>förslagsanslag</i>	77,000
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., <i>förslagsanslag</i>	1,125,000
Sakkunniga till biträde vid utredningar m. m.	15,000
Summa kronor	4,043,000.

I fråga om *övergångsstaten* för befattningshavare vid länsstyrelserna föreligger ej anledning till ändring. Anslaget till befattningshavare vid länsstyrelserna har alltså för nästkommande budgetår föreslagits att upptagas till (4,043,000 + 14,900) 4,057,900 kronor och alltså ökas med 106,700 kronor.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehått två motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 146, av herr *Hj. Hammarskjöld* m. fl. och den andra, nr 252, inom andra kammaren av herr *A. Forssell*.

I den förstnämnda motionen har hemställts, att riksdagen ville besluta höjning av den i staten för länsstyrelserna upptagna anslagsposten till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m. till 24,000 kronor, med härav föranledd höjning av nämnda stats slutsumma.

I den senare motionen har föreslagits, att anslaget under femte huvudtiteln, punkt 82, till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m. höjes från av Kungl. Maj:t begärda 15,000 kronor till 27,000 kronor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

Kungl. Maj:ts under förevarande punkt i skilda hänseenden framlagda förslag har utskottet funnit sig böra tillstyrka. Vad särskilt angår frågan om höjning av anslagsposten till sakkunniga till biträde vid utredningar m. m. har utskottet ansett sig icke — åtminstone för närvarande — böra föreslå, att densamma bestämmes till högre belopp än Kungl. Maj:t ifrågasatt. Utskottet får erinra, att statskontoret föreslagit, att anslagsposten fixeras till 10,000 kronor. Tillika vill utskottet bringa i erinran, att det i motionen II: 252 gjorda yrkandet grundar sig på ett i motionen II: 251 framlagt förslag, som numera av riksdagen avslagits.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herrar Hammarskjölds m. fl. och Forssells ovanberörda motioner, I: 146 och II: 252,

a) godkänna det i statsrådsprotokollet över socialärenden den 4 januari 1928 förordade förslaget till ordinarie avlöningsstat för befattningshavare vid länsstyrelserna, att tillämpas från och med budgetåret 1928—1929; samt

b) höja det ordinarie förslagsanslaget till *befattningshavare vid länsstyrelserna*, nu 3,951,200 kronor, med 106,700 kronor till 4,057,900 kronor.

Stockholm den 15 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Utskottets
yttrande.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. A. Carlsson* i Gävle, *E. A. Hallin*, *C. I. Asplund*, *J. B. Johansson* i Fredrikslund, *C. Johansson* i Hälsingborg, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *O. A. Ernfors* och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *P. M. Olsson* i Blädinge, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *B. F:son Holmgren*, *O. Nilsson* i Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *O. Anderson* i Höör och *O. E. F. Järte*.

Reservation:

vid *punkt 3* (riksförsäkringsanstalten) av herrar *Kvarnzelius*, *Nilsson* i Malmö, *Carlsson* i Gävle, *Johansson* i Hälsingborg, *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Bengtsson* i Norup, *Carlsson-Frosterud*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Nilsson* i Örebro och *Anderson* i Höör, vilka ansett att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet har i likhet med departementschefen ansett skäl tala för att chefsbefattningen vid riksförsäkringsanstalten hädanefter upptages bland de i 5 § 1 mom. av civila avlöningsreglementet omförmälda befattningarna och får sålunda tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

Då det framlagda förslaget till stat för riksförsäkringsanstalten samt storleken av det äskade anslaget ej heller givit utskottet anledning till erinran, får utskottet alltså hemställa,

att riksdagen må

a) medgiva, att befattningen såsom generaldirektör och chef för riksförsäkringsanstalten må från och med den 1 juli 1928 i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451; jfr 1925 nr 270) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, upptagas bland de i 5 § 1 mom. första stycket angivna befattningar, vilka tillsättas genom förordnande på viss tid mot arvode, för år räknat, av 19,000 kronor;

b) godkänna följande stat för riksförsäkringsanstalten, att tillämpas från och med budgetåret 1928—1929:

	Stat.	Kronor.
Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag		233,500
Vikariatsersättningar, förslagsanslag		6,700
Arvode till en överläkare		5,000
		<u>Summa kronor 245,200</u>

c) höja det ordinarie förslagsanslaget till *riksförsäkringsanstalten*, nu 243,200 kronor, med 2,000 kronor till 245,200 kronor.»